

Nr 63.

Ankom till riksdagens kansli den 18 maj 1926 kl. 3 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om enskilda vägar ävensom i ämnet väckta motioner.

(2:a avd.)

Genom en den 31 december 1925 dagtecknad proposition, nr 28, har Kungl. Maj:t under åberopande av propositionen bilagda, i statsrådet och lagrådet förda protokoll föreslagit riksdagen att antaga här nedan intaget förslag till lag om enskilda vägar. Propositionen har för förberedande behandling hänvisats till jordbruksutskottet.

I samband med detta förslag har utskottet till behandling förehaft följande i anledning av propositionen inom andra kammaren väckta, till utskottet hänvisade motioner, nämligen

Motiver.

1) nr 324 av herr *Bergström* i Bäckland, vari föreslagits, att riksdagen måtte besluta, att i Kungl. Maj:ts proposition nr 28 med förslag till lag om enskilda vägar införa den bestämmelsen i § 40 av lagförslaget, att syn av enskild väg kan få ske i samband med syn av de allmänna landsvägarna och sålunda på bekostnad av statsmedel, om vägen är ansluten till allmän landsväg och för övrigt har allmän vägs natur samt att väginträsenterna hos vederbörande myndighet gjort hemställan därom och fått den beviljad;

2) nr 325 av herr *Lindmark*, vari anhållits, att riksdagen måtte besluta sådan ändring i andra stycket av 39 § Kungl. Maj:ts proposition nr 28 med förslag till lag om enskilda vägar, att de fall, då väglottshavare själv kan bota brist å annans väglott utan föregående syn, må begränsas till att avse endast de fall, då dröjsmål med bristernas avhjälpande bevisligen kan medföra våda för vägfarande eller trafikavbrott uppstått;

3) nr 326 av herr *Olsson* i Kullenbergstorp *m. fl.*, vari hemställts, att utskottet måtte föreslå riksdagen sådana ändringar i förslaget till lag om enskilda vägar § 24 och därmed sammanhängande paragrafer, att sakägare, som är missnöjd med förrättning, anvisas att — i stället för att instämma alla övriga sakägare inför domstol — använda ett på lämpligt sätt utbildat besvär förfarande, samt att, om detta icke av utskottet bifalles, utskottet i varje fall ville föreslå riksdagen sådan ändring

av ovan nämnda 24 § att, därest domstol finner, att missnöjd sakägare inom nittio dagar stämt vissa men ej alla sakägare till domstol, domstolen skall förelägga honom att vid talans förlust inom trettio dagar stämma övriga för domstolen kända och av domstolen angivna sakägare; samt

4) nr 327 av herr *Johansson* i *Kälkebo m. fl.*, vari föreslagits, att riksdagen måtte besluta, att uti lagen om enskilda vägar 38 § måtte införas det ändrade stadgande, att därest väghållningsskyldig fastighet delas, skall den ursprungliga fastighetens väghållningsskyldighet fördelas mellan de nybildade fastigheterna med hänsyn till den omfattning, vari de beräknas komma att begagna sig av vägen.

Beträffande de skäl, som ligga till grund för det av Kungl. Maj:t framlagda lagförslaget, tillåter sig utskottet att, i den mån redogörelse därfor ej lämnas här nedan, hänvisa till propositionen jämte därvid fogade protokollsutdrag. I fråga om de skäl, motionärerna anfört till stöd för sina yrkanden, får utskottet hänvisa till motionerna.

Utskottet.

Det genom förenämnda proposition nu framlagda lagförslaget är närmast föranlett av riksdagens i skrivelse den 16 april 1920 (nr 72) framställda anhållan, att Kungl. Maj:t måtte verkställa utredning rörande det enskilda vägväsendet såväl på landet som i städerna och stadsliknande samhällen i den mån frågan härom ej redan vore föremål för utredning samt för riksdagen framlägga det förslag, vartill en sådan utredning kunde giva anledning. Riksdagen avsåg därvid en revision i allmänhet av 1907 års lag om enskilda vägar å landet — i vilket avseende riksdagen tidigare gjort åtskilliga framställningar — ävensom särskilt en rättslig reglering av det enskilda vägväsendet beträffande städernas utomplansområden.

Det föreliggande förslaget, som i huvudsak grundar sig på ett av den s. k. vägkommissionen avgivet förslag i ämnet, bygger i väsentliga delar på nu gällande rätt. Sålunda har den hittills grundläggande principen för lagstiftningen om de enskilda vägarna, den s. k. intresseprincipen, bibehållits. Likaledes hava det allmänna vägväsendet och det enskilda fortfarande ansetts böra vara helt åtskilda i ekonomiskt och administrativt avseende. Beträffande fakultativa bidrag från det allmännas sida till sådana enskilda vägföretag, i fråga om vilka ett visst allmänt intresse föreligger, hänvisas i propositionen till redan förefintliga möjligheter i dylikt avseende.

Den enskilda väglagens stadganden hava utsträckts att gälla även städernas icke planlagda områden. Därvid har i lagen inrymmts viss möjlighet till stadsplaneintressets beaktande. I fråga om väghållningens utförande har den förändring vidtagits, att, då de väghållningsskyldige icke kunna förena sig i valet mellan vägdelning eller gemensamhetssystem, det skall

vid förrättning fritt prövas, vilken form i det särskilda fallet kan leda till det bästa resultatet eller eljest bäst motsvarar rådande förhållanden. I lagen har vidare intagits stadgande om viss befogenhet att för enskild vägs byggande eller underhåll utan frivillig överenskommelse med vederbörande från annans fastighet mot ersättning taga sand, grus eller sten. Befogenheten kan göras gällande även beträffande fastighet, som själv icke är underhållspliktig.

Mot de allmänna grunderna för lagförslaget, som i stort sett torde överensstämma med av riksdagen tidigare tillkännagivna synpunkter, har utskottet icke funnit anledning till erinran.

*Utskottets
yttrande.*

Utskottet övergår härefter till de särskilda bestämmelserna i förslaget, därvid utskottet endast kommer att beröra sådana stadganden, som äro föremål för yrkanden i förenämnda motioner eller eljest syntes böra föranleda uttalande från utskottets sida.

17 och 19 §§.

Utskottet får här erinra om det för innevarande års riksdag framlagda förslaget till lag om delning av jord å landet, genom vilken lag den nu gällande skiftesstadgan skulle komma att upphävas. Det läres vara avsett, att nämnda lag icke skall träda i kraft före den 1 januari 1928, under det att här förevarande lagförslag innehåller bestämmelse om ikraftträdande den 1 januari 1927. Emellertid innehålla förevarande 17 och 19 §§ hänvisningar till den nu gällande skiftesstadgan. Med hänsyn till önskvärheten av att här förevarande paragrafer från början erhålla en avfattning, som även anpassar sig till den tilltänkta nya lagstiftningen om delning av jord på landet, har utskottet ansett dessa paragrafer böra underkastas viss omarbetning för vinnande av berörda syfte. I sammanhang härmed samt jämväl av sakliga skäl har utskottet ansett lämpligt jämka de i paragraferna angivna kallelsetiderna från 8 dagar till 14 dagar.

*Utskottets
yttrande.*

24 §.

I den av herr Olsson i Kullenbergstorp m. fl. väckta motionen göres gällande, att den i 24 § stadgade fullföljdsordningen skulle vara för den missnöjde sakägaren alltför betungande, och ifrågasättes anordnandet av ett enklare förfarande, i vilket avseende motionärerna närmast hänvisa till den administrativa besvärsväg, som stadgas i den allmänna väglagen. Alternativt yrka motionärerna sådan ändring i förevarande paragraf, att missnöjd sakägare endast skulle behöva inom den föreskrivna tiden instämma vissa men ej alla sakägare; domstolen skulle i sådant fall före-

lägga klaganden att inom trettio dagar instämma övriga för domstolen kända och av domstolen angivna sakägare.

*Utskottets
yttrande.*

Vad först angår motiveringen för dessa yrkanden så förmena motionärerna, att även den, som instämt samtliga i förrättningsprotokollet upptagna sakägare, skulle riskera att förlora sin talan, därest domstolen skulle anse ytterligare sakägare finnas. Uppenbarligen är detta en missuppfattning. Domstolen kan givetvis ålägga klaganden att instämma ytterligare sakägare, som domstolen anser förefinnas, men däremot torde det vara utslutet, att denne skulle förlora sin talan, så vitt han från början rätt instämt de i protokollet upptagna sakägarna. Vad angår motionärernas uppslag, att ett administrativt besvärsförfarande i stället skulle kunna för ifrågavarande ändamål anordnas, så synes det knappast tänkbart, att reglerandet av de privaträttsliga, ofta invecklade förhållanden, varom här är fråga, lämpligen skulle kunna äga rum i dylik ordning. Icke heller det andra av motionärernas alternativt gjorda yrkanden har utskottet ansett sig kunna biträda.

38 §.

I denna paragraf innehållas regler för väghållningsskyldighetens ordnande, då en i vägsamhälighet ingående fastighet styckas, i vilket avseende den nu gällande enskilda väglagen saknar uttryckliga bestämmelser. Den allmänna regeln, som uttryckes i paragrafens första stycke, är, att, då väghållningsskyldig fastighet delas, skyldigheten övergår å de nybildade fastigheterna, vilka sålunda träda i den förras ställe. Särskilda föreskrifter gälla därvid för olika fall. I andra stycket behandlas det fall, att väghållningen före delningen var så ordnad, att den sedermera delade fastigheten hade att gemensamt med annan eller andra fastigheter utföra vägarbetet, och således skyldighetens utgörande skedde genom erläggande av kostnadsbidrag i förhållande till fastigheten åsatt andelstal. I detta fall inträda de nybildade fastigheterna direkt i den delades ställe, en var för viss del av dennas andelstal och bliva eljest helt likställda med den eller de övriga fastigheterna. Vid andelstalets fördelning å de nybildade fastigheterna skola deras taxeringsvärden utgöra delningsgrunden. I tredje stycket åter behandlas det fall, då den delade fastigheten haft en genom vägdelning bestämd egen vägloft att bygga eller underhålla. För arbetets fullgörande i dess helhet svarar här gent emot de övriga väginressenterna en var av de nybildade fastigheterna gemensamt med de andra. Å den sålunda uppkomna gemensamheten skall enligt förslaget tillämpas de i 32—36 §§ givna föreskrifterna angående en omedelbart vid vägförrättning bildad gemenskap mellan väghållare. För den inbördes fördelningen av ansvaret eller med andra ord för andelstalets bestämmande för de nybildade fastigheterna skola även här deras taxeringsvärden läggas till grund.

Såsom motiv för ifrågavarande paragraf har departementschefen anfört följande.

»För det fall att, efter det skyldigheten att hålla en väg lagts på vissa fastigheter, en dylik fastighet delas, giver 1907 års lag ingen uttrycklig regel för väghållningsskyldighetens fördelning mellan de nybildade fastigheterna, så att fördelningen blir giltig mot övriga väghållningsskyldiga. Enligt gällande lag kan visserligen hela väghållningsfrågan återupptagas, när skäl därtill äro enligt lagens 28 §, d. v. s. då sådana förändrade förhållanden inträtt, som på frågan i synnerlig mån inverka. Icke alltid skall emellertid delning av en fastighet kunna sägas innebära en så avsevärd förändring, som nu sagts, i förhållande till väghållningsfrågan i dess helhet. Hela denna frågas återupptagande synes för övrigt kunna mången gång vara ett onödigt omständligt och dyrbart förfarande för tillgodoseende av nu berörda ändamål. En så genomgripande åtgärd bör icke ifrågakomma annat än då densamma framstår såsom alldeles nödvändig för vinnande av ett tillfredsställande sakernas tillstånd.

Kommissionen har icke varit inne på detta spörsmål.

I yttrande över kommissionens förslag har från en stads sida påpekats, att vid förrättning enligt förslaget intet avgörande kunde träffas rörande sättet för fördelning av den en viss fastighet pålagda underhållsskyldighet mellan de fastigheter, i vilka den förstnämnda senare kunde komma att uppdelas. För en sådan fördelning funnes därför i brist på överenskommelse ingen annan utväg än avhållande av ny förrättning enligt förslagets bestämmelser. Detta förhållande komme att medföra allvarliga olägenheter beträffande de delar av städernas icke planlagda områden, där livlig fastighetsbildning påginge. Något enklare tillvägagångssätt borde kunna tillämpas för uppdelning av underhållsskyldigheten på de nybildade fastigheterna.

Vad sålunda anförts synes mig värt beaktande. Frånvaron av ett stadgande, som giver direkt anvisning för väghållningsskyldighetens ordnande efter styckning av i vägsamfälligheten ingående fastigheter utan väghållningsfrågans återupptagande i dess helhet, lär för övrigt ofta kunna föranleda tveksamhet och giva anledning till tvister.

I allmänna väglagen har ett motsvarande förhållande beaktats i nämnda lags 13 och 45 §§. Om efter vägdelning jordbruksfastighet delas mellan två eller flera delägare, skola dessa svara för vägunderhållet, var i förhållande till det hans lott åsatta taxeringsvärde. Delägarna skola, om de äro flera än två, sig emellan utse en vägfogde, som i första hand svarar för delägarnas underhållsskyldighet. Intill dess vägfogde utsetts och kronobetjäningen om valet underrättats, svara delägarna solidariskt för vägunderhållet. Vill delägare, att vägen skall delas, kan detta ske antingen genom skriftlig överenskommelse mellan delägarna, som ingives till vederbörande landsfiskal, eller vid särskild förrättning med delägarna. Däröver upprättat delningsinstrument ingives till landsfiskalen.

Även beträffande de enskilda vägarna synes såsom lämplig grund för partiell fördelning av ansvaret för väghållningen med giltighet även mot övriga väghållningsskyldige kunna antagas de nybildade fastigheternas taxeringsvärdet. Härigenom erhålles en tillämplig grund för fördelning på *alla* de nybildade fastigheterna, vare sig arbetet med väghållningen utföres gemensamt eller efter vägdelning. Tillämpning av regler, som närmare skulle motsvara den eljest på området gällande intresseprincipen, eller av

avtalsfrihet sakägarna för de nybildade fastigheterna emellan skulle kunna leda till att vissa av de nybildade fastigheterna bleve helt befriade från väghållningsskyldighet och den ursprungligen å hela stamfastigheten vilande bördan lagd på den kanske minst bärkraftiga av de nya fastigheterna, varigenom övriga intressenters rätt skulle kunna förnärmas.

Även om arbetet med väghållningen förut utförts efter vägdelning, så att den ursprungliga fastigheten stått i ansvar för viss sträcka å marken, synes likväl knappast lämpligt att tillerkänna sakägarna för de nybildade fastigheterna rätt att påkalla förrättning för vägsträckans uppdelning å marken. Lång tid kan förflyta, innan det slutgiltiga resultatet av en dylik förrättning föreligger, detta särskilt om förrättningen överklagas, och under tiden kan, särskilt på områden, där en livligare styckning av marken börjat, nya fastigheter åter hava uppkommit. Den mest praktiska lösningen av spörsmålet synes vara, att efter uppdelning av en väghållningsskyldig fastighet arbetet med dess väghållning alltid utföres gemensamt och att beträffande denna gemensamhet reglerna i förslagets 32—36 §§ vinna tillämpning. — — — —

Nu föreslagna stadganden synas böra vinna tillämpning endast beträffande sådana vägföretag, i fråga om vilka gäller vid förrättning meddelat beslut eller domstols dom enligt den enskilda väglagen, antingen 1907 års lag, i vilket hänseende intagits föreskrift i övergångsbestämmelserna, eller den nya lagen. Grundas väghållningsskyldigheten å enskild förening eller är den eljest uppkommen, beträffande väg å landet före ikraftträdandet av 1907 års lag och beträffande väg i stad före den nya lagens trädande i kraft, lärer ytterligare fördelning av skyldigheten böra bliva beroende på tolkning av föreningen eller eljest givna bestämmelser. För dessa kategorier finnas ju även i förslagets 30 § och i övergångsbestämmelserna särskilda möjligheter till frågans återupptagande i dess helhet.»

I den av herr Johansson i Kälkebo m. fl. väckta motionen har nu yrkats den ändring i de föreslagna bestämmelserna, att väghållningsskyldigheten skulle fördelas mellan de nybildade fastigheterna med hänsyn till den omfattning, de beräknades komma att begagna sig av vägen, eller med andra ord i enlighet med den eljest tillämpade intresseprincipen. Såsom skäl härför har av motionärerna anförts, att det mångenstädes i vårt land förekomme, att fastigheterna hade ägorna fördelade på väsentligt avstånd från varandra och att vid en delning så tillginge, att en eller flera av de nybildade fastigheterna finge sådant läge, att de icke hade någon användning för den av den ursprungliga fastigheten begagnade vägen. Vid sådant förhållande kunde det enligt motionärernas mening icke vara rimligt, att fördelningen av den ursprungliga fastighetens vägunderhåll skulle fastslås efter respektive delars taxeringsvärde, helst som för en nybildad fastighet kunde erfordras helt ny väganläggning.

*Utskottets
yttrande.*

Såsom framgår av departementschefens ovan anförda motivering har det närmast varit av praktiska skäl, som man i förevarande fall ansett sig böra frångå intresseprincipen. Utan tvivel tala sådana skäl med en viss styrka för den föreslagna anordningen, särskilt med tanke på de förhållanden, som kunna tänkas uppstå, där livlig styckning av fastigheter äger

rum. Dock synes det utskottet uppenbart, att ganska obilliga förhållanden med den föreslagna anordningen i vissa fall skulle kunna uppstå, och torde icke alltid i sådana fall de inträdda förhållandena kunna anses innebära en så avsevärd förändring på väghållningsfrågan i dess helhet, att bestämmelserna i 31 § skulle kunna komma till användning för desamma tillrättande. Hela vägrågens upptagande av dylik anledning skulle för övrigt i många fall innebära ett onödigt tungt och kostbart förfarande.

Från nu anförda synpunkter har utskottet ansett sig böra föreslå en jämkning i förevarande paragraf, av innebörd att genom en särskild anordning *möjlighet* beredes att i varje fall, där en fördelning av väghållningsskyldigheten efter taxeringsvärdet innebär väsentligt avsteg från intresseprincipen, vinna erforderlig rättelse. För sådant ändamål har utskottet funnit en förrättning, i fråga om vilken allenast de, som äga att för de nybildade fastigheterna föra talan, skulle anses vara sakägare, erbjuda den lämpligaste utvägen. Däremot har utskottet icke ansett lämpligt inrymma möjlighet att genom privat överenskommelse ordna frågan. En dylik möjlighet synes nämligen kunna bereda rum för missbruk därigenom, att medelst överenskommelsen väghållningsskyldigheten obehörigen skulle kunna överföras å en icke bärkraftig fastighet. Av samma skäl har utskottet funnit det böra föreskrivas, att icke heller vid det förrättningsförfarande, som utskottet ifrågasätter, förening mellan sakägarna må förekomma, med mindre än att den av förrättningsmannen med gode männen, där han av sådana biträdes, prövas överensstämma med eljest i lagen stadgade grunder.

Föreskrifter av nu omhandlad innebörd ävensom bestämmelse rörande tillgänglighållande av handlingar rörande förrättning av detta slag har utskottet ansett böra meddelas i ett nytt sista stycke i paragrafen.

39 §.

I denna paragrafs andra stycke stadgas, att väglothsavare, som fordrar rättelse beträffande annan väglothsavares vägunderhåll, även må äga att utan föregående syn — beträffande syneförfarande stadgas i första stycket — därest vägloten ej ofördröjligen efter tillsägelse bättras, själv bota befintlig brist och sedan njuta betalning av den försumlige för vad vägloths försättande i laggillt skick visas skäligen hava kostat. Detta stadgande äger jämväl tillämpning beträffande vinterväghållningen.

Beträffande stadgandet har i den av herr Lindmark väckta motionen yrkats sådan ändring, att ifrågavarande förfaringssätt måtte begränsas till sådana fall, då dröjsmål med bristernas avhjälpande bevisligen kunde medföra våda för vägförande eller trafikavbrott uppstått.

Departementschefen har rörande detta stadgande anfört följande:

»Vad vidare angår den föreslagna befogenheten för väglothsavare att utan föregående syn bota brist å annans vägloth, lärer härmed vara avsett

särskilt att snabbt kunna vinna vägens bättrande, då uppkomna brister äro av beskaffenhet, att dröjsmål med deras avhjälpande kan medföra våda för vägfärande, eller bristernas botande eljest ej tål uppskov. Det låge ju då nära till hands att inskränka regelns tillämpning till dylika fall. Något sådant skulle emellertid försvåra tillgripandet av berörda förfaringssätt, när delade meningar kunde uppstå rörande nödvändigheten av ett snabbt inskrifande. Därtill kommer, att den vägglottshavare, som i nu avsedd ordning botar brist å annan vägglott, är nödgad att själv förskjuta kostnaden för väglagningen samt måste, därest han vill vara säker om att utfå gottgörelse för berörda kostnad, vara beredd att med vanliga bevismedel inför domstol styrka såväl att brist förelegat som ock vad dess botande skäligen kostat. Man synes därför berättigad antaga, att detta förfaringssätt endast mera sällan skall komma till användning i annat fall än då det är direkt behöfligt.»

*Utskottets
yttrande.*

Visserligen finner utskottet förklarligt, att vissa invändningar framkommit emot detta stadgande. Det synes emellertid utskottet uppenbart, att motionärens förslag av skäl, som departementschefen anført, icke skulle innebära någon lämplig lösning av frågan.

40 §.

I den av herr Bergström i Bäckland väckta motionen har föreslagits, att syn av enskild väg i vissa fall skulle få ske i samband med syn av de allmänna landsvägarna och sålunda på bekostnad av statsmedel.

*Utskottets
yttrande.*

Då förevarande lagförslag — i likhet med den nu gällande väglagen — bygger på principen, att de enskilda vägarna i ekonomiskt och administrativt hänseende skola vara helt skilda från det allmänna vägväsendet, och motionärens förslag innebär ett avsteg från denna enligt utskottets mening riktiga princip, har utskottet ej ansett sig kunna förorda detsamma.

*Utskottets
hemställan.*

På grund av vad sålunda anförts, får utskottet hemställa,

1) att riksdagen, med förklarande att Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag icke kunnat i oförändrat skick antagas av riksdagen, måtte för sin del antaga följande:

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

Förslag

till

Lag

om enskilda vägar.

Härigenom förordnas som följer:

1 §.

Denna lag avser enskild väg, som för en eller flera fastigheter är till stadigvarande nytta såsom farväg, vare sig för hemkörslor eller för utfart eller eljest.

2 §.

Är för fastighets ändamålsenliga brukande av synnerlig vikt, att väg för den fastighet bygges över annan fastighets område, och kan ej sådant lända till märkligt men för den senare fastigheten, skall därifrån upplåtas den mark, som åtgår till vägen.

3 §.

Prövas väg, som är anlagd över en fastighets område, vara av synnerlig vikt för ändamålsenligt brukande av annan fastighet, skall vägen upplåtas till begagnande jämväl för denna fastighet, där ej sådant skulle lända någon, som förut äger nyttja vägen, till märkligt men; och vare om underhåll av väg, som sålunda upplåtes, lag som i 6 § sägs.

4 §.

Är väg, som någon vill bygga för sin fastighets behov, av synnerlig vikt för ändamålsenligt brukande ej blott av denna utan även av annan fastighet, skall sistnämnda fastighet deltaga i vägens byggande.

Såsom byggande av väg anses i denna lag jämväl omläggning eller väsentlig förbättring av väg.

5 §.

För upplåtelse av mark till väg, så ock för annat intrång, som orsakas av vägs byggande eller begagnande, skall gäldas ersättning, som bestämmes i penningar att utgå på en gång.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

6 §.

Väg, som prövas vara till stadigvarande nytta för två eller flera fastigheter, skall av dem samfällt underhållas.

Vad i denna lag stadgas om underhåll av väg gälle ej allenast underhållet den tid mark är bar, utan ock vägs öppenhållande vintertiden vid snöfall; dock skall, i fråga om vinterväghållet och dess fördelning, avseende göras endast å vägens begagnande såsom vinterväg.

7 §.

Skyldigheten att bygga eller underhålla väg skall mellan de fastigheter, som skyldigheten åligger, fördelas med hänsyn till den omfattning, vari de beräknas komma att begagna sig av vägen; dock må den, som icke fordrat vägen, icke åläggas större andel än som svarar mot den nytta hans fastighet genom vägen beredes.

8 §.

I avseende å vägbyggnadsskyldigheten svare för fastighet, som tillhör kronan eller allmän inrättning, innehavaren och för annan fastighet dess ägare; dock svare ej ny innehavare eller ägare för bidrag, som förfallit till betalning, innan han blev innehavare eller ägare, men vare, där företräddaren försummat att verkställa arbete, som i avseende å vägens byggande ålagts honom, skyldig fullgöra vad sålunda blivit eftersatt.

Fastighets vägunderhåll ligge, därest fastigheten tillhör kronan eller allmän inrättning, å innehavaren samt eljest å ägaren. Är jordbruksfastighet upplåten åt landbo eller arrendator, åligge vägunderhållet denne. Vad i första stycket stadgas angående ny innehavares eller ägares ansvar för sådana bidrag till vägbyggnadskostnaden, som förfallit till betalning, innan han blev innehavare eller ägare, skall äga motsvarande tillämpning beträffande underhållskostnad.

I fråga om ansvarighet för prästgårds enskilda väg är särskilt stadgat.

9 §.

Väg skall till läge och sträckning samt till bredd och anordning i övrigt byggas så, att ändamålet med vägen må utan oskäligen kostnad vinnas med minsta intrång och olägenhet för annan.

Inom stad eller samhälle å landet, där den för städerna gällande ordning för bebyggande skall iakttagas, må ej väg så byggas, att tillämpligheten av sådan föreskrift motverkas, som med avseende å byggnadsverksamhetens ordnande meddelats jämlikt 1 kap. 46 § andra stycket i lagen om fastighetsbildning i stad eller motsvarande äldre bestämmelse, eller att eljest markens ändamålsenliga bebyggande försvåras. Vad sålunda stadgas skall äga motsvarande tillämpning beträffande område, i fråga om vilket jämlikt 1 kap. 42 § första stycket i lagen om fastighetsbildning i

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

stad eller motsvarande äldre bestämmelse förordnats, att stadsplan skall upprättas, eller jämlikt sista stycket av samma paragraf meddelats särskilda föreskrifter med avseende å byggnadsverksamhetens ordnande.

Väg skall underhållas så, som dess ändamål fordrar.

Till väg räknas å ömse sidor diken, i den mån sådana tarvas.

Ej må någon betungas med byggande eller underhåll av väg till större bredd än 4 meter, oberäknat diken, med mindre tvingande skäl för en större vägbredd prövas föreligga.

10 §.

Där med stöd av stadgandena i denna lag vid förrättning eller genom dom bestämmes, att väg skall byggas eller underhållas av två eller flera fastigheter, och för fullgörande av väghållningsskyldigheten för någon av dessa fastigheter tarvas, att sand, grus eller sten tages å annan fastighet, skall rätt i sådant avseende upplåtas för den förra fastigheten, där ej detta skulle lända den andra till märkligt men.

För upplåtelse, som nu sagts, så ock för intrång, som därav föranledes, skall ersättning gäldas i penningar.

Vid begagnande av rätt, som i denna paragraf avses, skall så förfaras, att den fastighet, som därav besväras, ej betungas mer än nödigt är.

11 §.

Arbetet med vägs byggande eller underhåll skall av de väghållningsskyldiga utföras antingen gemensamt eller, efter vägdelning, så att en var av dem eller, där särskilda omständigheter därtill föranleda, vissa eller samtliga gemensamt stå i ansvar för viss sträcka å marken (väglott).

Vid vägdelning skall, allt efter som fråga är om vägs byggande, dess underhåll den tid mark är bar eller dess öppenhallande vintertiden vid snöfall, hänsyn tagas till sådana omständigheter, som inverka på kostnaden i motsvarande avseende, så att, där större svårighet möter, skäligen minskning i väglott däremot beräknas. I följd härav skall, i den mån anledning därtill förekommer, delning av väg verkställas särskilt för byggandet, särskilt för underhållet den tid mark är bar och särskilt för vinterväghållet.

12 §.

Kan ej överenskommelse träffas om rätt att för fastighet bygga eller begagna väg över annan fastighets område eller om fastighets skyldighet att delta i vägs byggande eller underhåll eller om fråga, som i 10 § avses, skall saken företagas till prövning vid förrättning på stället i den ordning nedan stadgas.

13 §.

Rätt att påkalla förrättning, som avses i denna lag, så ock att därvid föra talan tillkomme för fastighet, som saken förmenas angå, dess ägare.

Är enligt 8 § annan än ägaren pliktig att svara för fastighet åliggande

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

skyldighet att bygga eller underhålla väg, äge ock han påkalla förrättning för bestämmande av vägunderhållet eller prövning av fråga, som omförmäles i 10 §, ävensom vid förrättning enligt denna lag föra talan i den mån honom enligt 8 § åliggande förpliktelse av förrättningen beröres.

Är fastighet, över vars område väg skall byggas eller från vilken upplåtelse av sådan rätt, som i 10 § sägs, skall ske, upplåten under nyttjanderätt, vare jämväl nyttjanderättshavaren berättigad att vid förrättning angående vägens byggande eller upplåtelse av sådan rätt, som nyss sagts, föra talan i den mån hans rätt av byggandet eller upplåtelsen beröres.

14 §.

Till företagande av förrättning enligt denna lag skall länsstyrelsen på ansökning förordna lantmätare eller annan person, åt vilken uppdraget finnes kunna anförtros.

För förrättning, som avser stad eller samhälle å landet, för vilket skall föras fastighetsregister enligt de för stad meddelade bestämmelser, skall till förrättningsman företrädesvis förordnas i stadens eller samhällets tjänst anställd mättningsman eller av länsstyrelsen jämlikt 5 kap. 2 § i lagen om fastighetsbildning i stad förordnad förrättningsman för avstyckningar inom staden eller samhället.

I ansökningen bör fullständigt uppgivas ärendets omfattning och beskaffenhet, de fastigheter, saken förmenas angå, samt vederbörande ägares och innehavares namn och hemvist. Har sökanden föreslagit någon till förrättningsman, och finnes ej förslaget godkänt av övriga uppgivna sakägare, förelägge länsstyrelsen dem genom kungörelse, som uppläses i kyrkan för den eller de församlingar, där nämnda fastigheter äro belägna, att inom viss tid, vid förlust av rättighet att över förslaget höras, inkomma med yttrande, huruvida de hava något att erinra emot den föreslagne. Därest förrättningen avser stad eller sådant samhälle å landet som i andra stycket sägs, skall dock kungörelse ej ske, med mindre länsstyrelsen finner skäl föreligga för inhämtande av övriga sakägares yttrande. Yppas ej stridighet, varde den föreslagne förordnad, där annat ej föranledes av stadgandet i andra stycket samt den föreslagne i övrigt finnes lämplig och laga hinder ej möter; i motsatt fall, ävensom då icke någon blivit föreslagen, förordne länsstyrelsen som skäligt prövas.

Om förordnandet skall underrättelse av länsstyrelsen meddelas länets lantmäterikontor eller, därest förrättningsakten jämlikt 26 § skall redovisas till byggnadsnämnd, denna nämnd.

15 §.

Förrättningsmannen skall, om han finner sådant nödigt eller någon av sakägarna det äskar, vid förrättningen biträdas av två gode män, vilka av sakägarna eller, om dessa ej åsämjas, av förrättningsmannen utses

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

bland dem, som äro valda till nämndemän eller till ledamöter i ägodelningsrätt eller till gode män vid lantmåteri- eller mättningsförrättningar.

Bestämmas under förrättningens fortgång, att gode män skola tillkallas, må det ej verka rubbning av åtgärd, som därförinnan vidtagits.

Stanna förrättningsmannen och gode männen i olika meningar, gälle vad de flesta säga. Har var sin särskilda mening, gälle förrättningsmannens.

16 §.

För förrättningen njute förrättningsmannen och gode männen ersättning, den förre i likhet med vad för lantmätare och de senare i enlighet med vad för gode män vid lantmåteriförrättningar är eller varder stadgat. Den ersättning, så ock kostnad för kallelser eller annat, som för förrättningen är av nöden, skall, där ej annorlunda är särskilt stadgat, av sökanden genast erläggas. Bliva vid förrättning flera till väghållnings-skyldighet bundna, skall den ersättning och kostnad fördelas efter ty skäligt prövas.

17 §.

I fråga om förrättningen skola, såvitt ej av vad i 19 § stadgas annat följer, *bestämmelserna i 3 kap. skiftesstadgan, i vad de avse annan lantmåteriförrättning än laga skifte, så ock vad i 17 kap. samma stadga föreskrives angående protokoll vid lantmåteriförrättning i tillämpliga delar lända till efterrättelse; och skall vad enligt skiftesstadgan i anförda delar gäller om lantmätare i avseende å förrättning, varom i denna lag sägs, lämpas till förrättningsman.*

Är förrättningsmannen lantmätare, må därav ej föranledas vidsträcktare tillämpning av *skiftesstadgan* än vad nu är sagt.

Skall vid förrättning prövas fråga om rätt jämlikt 10 § att taga sand, grus eller sten å fastighet, som eljest icke beröres av förrättningen, skall den, som för denna fastighet äger

17 §.

I fråga om förrättningen skola, såvitt ej av vad i 19 § stadgas annat följer, *i tillämpliga delar lända till efterrättelse vad i gällande lagstiftning om delning av jord å landet är stadgat om kallelse till samt kungörelse och underrättelse om laga skifte så ock om jäv mot lantmätare och god man, om uppskov och om protokoll vid förrättning; och skall vad enligt nämnda lagstiftning i anförda avseenden gäller om lantmätare beträffande förrättning, varom i denna lag stadgas, lämpas till förrättningsman.*

Är förrättningsmannen lantmätare, må därav ej föranledas vidsträcktare tillämpning av *lagstiftningen om delning av jord å landet* än nu är sagt.

Skall vid förrättning prövas fråga om rätt jämlikt 10 § att taga sand, grus eller sten å fastighet, som eljest icke beröres av förrättningen, skall den, som för denna fastighet äger

(Kungl. Maj:ts förslag.)

föra talan, bevisligen till förrättningen särskilt kallas, vilken kallelse skall tillställas honom minst *åtta* dagar förut, där ej längre tid föranledes av första styckets hänvisning till bestämmelserna i 3 kap. *skiftesstadgan*.

(Utskottets förslag.)

föra talan, bevisligen till förrättningen särskilt kallas, vilken kallelse skall tillställas honom minst *fjorton* dagar förut, där ej längre tid föranledes av första styckets hänvisning till *lagstiftningen om delning av jord å landet*.

18 §.

Är någon sakägare å okänd ort eller så fjärran, att han ej kan bevaka sin rätt, och är icke någon förordnad eller eljest veterligen behörig att för honom tala och svara, begäre förrättningsmannen förordnande av god man för den bortovarande enligt lagen om förmynderskap.

19 §.

Är uppenbart, vilka med avseende å förrättningen äro sakägare, må, utan hinder av att *kungörande* och kallelse ej verkstälts i den ordning, som i 22 och 23 §§ *skiftesstadgan* sägs, förrättningen företagas, där samtliga sakägarna infinna sig eller av förrättningsmannen blivit minst *åtta* dagar förut bevisligen kallade till förrättningen.

19 §.

Är uppenbart, vilka med avseende å förrättningen äro sakägare, må, utan hinder av att *kungörelse* och kallelse ej verkstälts i den ordning, som i 17 § *första stycket avses*, förrättningen företagas, där samtliga sakägarna infinna sig eller av förrättningsmannen blivit minst *fjorton* dagar förut bevisligen kallade till förrättningen.

20 §.

Vid förrättning skall efter omständigheterna tillses:

huruvida väg över fastighets område må för annan fastighet byggas eller begagnas;

huru väg bör byggas till läge, sträckning, bredd och anordning i övrigt; vilka fastigheter skola vara pliktiga att deltaga i vägs byggande eller underhåll sommar- eller vintertiden, och huru stor andel i skyldigheten skall åligga en var fastighet (andelstal);

huruvida arbetet med vägs byggande eller underhåll skall av de väghållningsskyldiga utföras gemensamt eller efter vägdelning samt, i senare fallet, huru delningen skall verkställas;

huruvida åt fastighet bör upplätas sådan rätt, som i 10 § omförmåles, skolande, där vid förrättning verkställes delning av väg för byggande eller för underhållet den tid mark är bar, alltid i sammanhang därmed till prövning upptagas frågan om sådan upplåtelse erfordras eller icke;

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

i vilken omfattning och på vad sätt jämlikt 10 § upplåten rätt må utövas;

huruvida ersättning enligt 5 eller 10 § skall gäldas samt till vilket belopp eller, där ersättning enligt 10 § ej lämpligen kan bestämmas till visst belopp, efter vilka grunder ersättningen skall beräknas;

huru utgift för förrättningen skall mellan de väghållningsskyldiga fördelas.

21 §.

Förrättningsmannen skall söka såvitt möjligt mellan sakägarna åstadkomma förening; och varde, där i viss fråga förening sker, särskild avhandling därom upprättad, av de sakägare, vilkas rätt av frågan beröres, underskriven samt medelst förrättningsmannens och närvarande gode mäns påskrift vitsordad.

Rörer förening kronans eller allmän inrättnings rätt, skall, ändå att dess ombud därå ingått, föreningen i avseende å sådan rätt ej gälla, med mindre den varder av vederbörande myndighet godkänd.

Angår förening fråga om byggande av väg i fall, som i 9 § andra stycket avses, vare föreningen ej gällande utan att den av förrättningsmannen med gode männen, där han av sådana biträdes, prövas överensstämma med de i nämnda stycke givna stadganden.

22 §.

I den mån ej enligt 21 § förening mellan sakägarna kan åstadkommas, varde saken av förrättningsmannen med gode männen, där han av sådana biträdes, prövad jämlikt de i denna lag stadgade grunder; och skola de, sedan alla vid förrättningen förekommande frågor blivit genom förening avgjorda eller behörigen utredda, på grund av vad sålunda förekommit för sakägarna framlägga skriftligt utlåtande i saken.

Angår saken byggande eller underhåll av väg, och skall, enligt vad i 32 § sägs, styrelse utses, skola förrättningsmannen och gode männen uppdraga åt en eller flera av de väghållningsskyldiga att i den i 35 § stadgade ordning utfärda kallelse till sammanträde för styrelseval.

Sist förklaras förrättningen avslutad med tillkännagivande, vid vilken domstol talan mot förrättningen må anhängiggöras samt vad enligt 24 § skall iakttagas för sådan talans bevarande.

23 §.

Avskrift av förrättningsprotokollet med det i 22 § omnämnda utlåtande samt de vid förrättningen ingångna föreningar och övriga vid förrättningen upprättade handlingar ävensom kopia av karta, där sådan vid förrättningen upprättats, skola av förrättningsmannen inom trettio dagar efter förrättningens avslutande överlämnas till någon i orten boende pålit-

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

lig person, som av sakägarna eller, om dessa ej äro ense, av förrättningsmannen med gode männen, där han av sådana biträdes, utses att mottaga samma handlingar; och vare handlingarna hos den sålunda utsedde tillgängliga för en var, som åstundar att granska eller avskriva dem.

Förrättningsmannen åligger jämväl att inom tid, som i första stycket sägs, om dagen för förrättningens avslutande skriftligen underrätta länets lantmäterikontor eller, därest förrättningsakten jämlikt 26 § skall redovisas till byggnadsnämnd, denna nämnd.

24 §.

Är sakägare missnöjd med förrättning, skall han vid talans förlust inom nittio dagar efter förrättningens avslutande instämma samtliga övriga sakägare till domstol.

Äro svarandena flera än tio, skall i avseende å stämningens delgivning vad i 11 kap. 12 och 25 §§ rättegångsbalken stadgas om stämning å helt byalag äga motsvarande tillämpning.

25 §.

Klandras ej förrättning så som i 24 § sägs, gånge det därvid meddelade utlåtande, i vad det avser annan fråga än i 39 § omförmäles, i verkställighet såsom laga kraft ägande dom.

26 §.

När stämning, varom i 24 § förmäles, är utfärdad, skall å landet domaren och i stad rättens ordförande därom genast underrätta förrättningsmannen, vilken har att till domstolen insända förrättningsprotokollet och övriga förrättningen rörande handlingar jämte karta, där sådan upprättats. Förrättningsmannen vare ock pliktig, där domstolen så prövar nödigt, att inställa sig vid rätten för att i målet höras. Gottgörelse åt förrättningsmannen för sådan inställelse skall förskjutas av den part, som klandrat förrättningen; och pröve domstolen i slutliga utslaget, huruvida kostnad, som någon sålunda förpliktats att gälda, skall helt eller delvis gottgöras honom av annan part.

Efter målets slutliga handläggning skall, därest ärendet icke återförvisas till förrättningsmannen, förrättningsakten jämte avskrift av i målet meddelat utslag från rätten översändas till länets lantmäterikontor eller, om vägen varom fråga är eller största delen därav är belägen inom stad eller samhälle, där den för städerna gällande ordning för bebyggande skall iakttagas, till byggnadsnämnden för att där förvaras; och skall tillika avskrift av utslaget genom rättens försorg tillställas förrättningsmannen. Varder ärendet återförvisat till förrättningsmannen, skall förrättningsakten jämte avskrift av i målet meddelat utslag från rätten översändas till denne: och vare förrättningsmannen skyldig att omedelbart om ären-

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

dets återförvisande underrätta den myndighet, till vilken förrättningsakten sedermera skall redovisas.

Föres ej talan mot förrättningen, åligge förrättningsmannen att inom ett år efter dess avslutande insända förrättningsakten till den myndighet, hos vilken, efter vad i andra stycket sägs, akten skall förvaras.

Huru förrättningsman må genom vite tillhållas, att fullgöra honom åliggande skyldighet att redovisa förrättningsakt, därom förordnar Konungen.

27 §.

Yppas tvist mellan ägare, innehavare av nyttjanderätt eller andra om bättre rätt till vad såsom ersättning enligt 5 eller 10 § skall utgå, skall den tvist hänvisas till särskilt utförande.

28 §.

Har, efter ty i 27 § sägs, tvist yppats om bättre rätt till vad såsom ersättning enligt 5 eller 10 § skall utgå, varde beloppet nedsatt hos länsstyrelsen och stånde sedan i avbidan på tvistens slutliga avgörande i kvarstad.

Är ersättningen bestämd att utgå på en gång, må ej arbete å annans mark verkställas eller eljest åtgärd till förfång för annan vidtagas, innan ersättningen blivit till ersättningstagaren gulden eller, efter ty nyss är sagt, hos länsstyrelsen nedsatt. Varder ej sådan ersättning gulden eller nedsatt inom tid, som i laga ordning blivit bestämd, eller, om dylik bestämmelse saknas, inom fem år efter det ersättningens belopp fastställdes, vare den väckta frågan i sin helhet eller, om ersättningen avsett upplåtelse som i 10 § sägs, frågan om sådan upplåtelse förfallen.

Har sakägaren utöver sin andel guldit eller nedsatt ersättning, som i andra stycket avses, njute han efter utgången av den i samma stycke omförmälda tid hos den ersättningsskyldige utmätning för vad sålunda utgivits, så framt ej den väckta frågan i sin helhet eller, om ersättningen avsett upplåtelse som i 10 § sägs, frågan om sådan upplåtelse förfallit.

29 §.

Är genom förrättning eller dom bestämt om byggande eller underhåll av väg, have en var fastighet, som, efter ty bestämt är, har att deltaga i kostnaden för vägen, även mot ny ägare av fastighet, över vars område vägen är lagd, rätt att begagna densamma.

30 §.

Träffas annorledes än vid förrättning, varom ovan stadgas, förening i fråga om vägs underhåll, äge, sedan tio år förflutit från det föreningen ingicks, en var sakägare, ändå att föreningen är sluten för längre tid, på-

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

kalla ny fördelning av underhållet; dock skall i ty fall föreningen tillämpas intill dess den nya fördelningen vunnit laga kraft.

Är förening, som i denna paragraf avses, skriftligen upprättad och av vittnen styrkt, äge en var av dem, som däri deltagit, låta intaga föreningen i domboken hos domstolen i ort, där fastighet som föreningen angår är belägen. Sedan vare föreningen gällande även emot framtida ägare eller innehavare av den fastighet, så ock, där intagandet i domboken ägt rum i stad, där rådstuvurätt finnes, inom en månad och eljest sist vid det ting, som infallit näst efter två månader sedan föreningen ingicks, mot den, som efter föreningens träffande, men före dess intagande i domboken blivit ägare eller innehavare. Förening, som slutits för boställe eller sådan, på viss tid upplåten fastighet, som tillhör kronan eller allmän inrättning, have dock ej verkan mot senare innehavare, med mindre föreningen blivit av vederbörande myndighet godkänd.

31 §.

Inträda, sedan fråga om rätt att för fastighet bygga eller begagna väg över annan fastighets område eller om skyldighet att deltaga i vägs byggande eller underhåll eller om rättighet, som i 10 § avses, blivit genom förrättning eller dom avgjord, sådana förändrade förhållanden, som på frågan i synnerlig mån inverka, äge en var sakägare påkalla frågans återupptagande.

Lag samma vare, där fråga om underhåll av väg blivit avgjord genom förening, träffad annorledes än vid förrättning.

32 §.

Har genom förrättning eller dom enligt denna lag bestämts, att arbete med vägs byggande eller underhåll skall av de väghållningsskyldiga utföras gemensamt, och äro dessa flera än två, skall utses styrelse, bestående av en eller flera ledamöter.

Vilja de väghållningsskyldiga antaga stadgar rörande handhavande av de med byggandet eller underhållet förenade angelägenheter, skola dessa stadgar för att bliva gällande fastställas av länsstyrelsen.

33 §.

Anmälan om val av styrelse i fall, som i 32 § avses, göres hos länsstyrelsen. Innan sådan anmälan skett, må ej arbete å annans mark verkställas eller eljest åtgärd till förfång för annan vidtagas.

Sker ändring i styrelsens sammansättning, skall styrelsen ofördröjligen göra anmälan därom hos länsstyrelsen.

Om anmälan, som i denna paragraf sägs, skall underrättelse på de väghållningsskyldigas bekostnad intagas i länskungörelserna.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

34 §.

Vad i 3 kap. 15 samt 17—21 §§ vattenlagen är stadgat skall äga motsvarande tillämpning i fall, som i 32 § denna lag avses, dock att förordnande, som i 3 kap. 17 § vattenlagen sägs, skall införas i länskungörelserna samt att talan varom i 3 kap. 20 § samma lag förmäles, skall anhängiggöras hos den allmänna underrätt, som i 41 § denna lag stadgas.

35 §.

Har genom förrättning eller dom enligt denna lag bestämts, att arbete med vägs byggande eller underhåll skall av de väghållningsskyldiga utföras gemensamt, skall rätten att handhava de med byggandet eller underhållet förenade angelägenheter utövas å sammanträde, därvid en var väghållningsskyldig äger rösträtt efter det andelstal, som är bestämmande för hans delaktighet i väghållningsskyldigheten. Kallelse till sammanträde skall, där ej i gällande stadgar annorledes bestämts, antingen skriftligen delgivas samtliga väghållningsskyldiga minst en vecka före sammanträdet eller ock minst fjorton dagar därförut kungöras såväl i kyrkan för den eller de församlingar, där vägen är belägen, som ock i minst en av ortens tidningar. Beträffande sådant sammanträde skall i övrigt vad i 3 kap. 22 § vattenlagen är föreskrivet i tillämpliga delar lända till efterrättelse.

36 §.

Vad i 3 kap. 23—25 §§ vattenlagen är stadgat skall äga motsvarande tillämpning i fall, som i 35 § denna lag avses; dock skall talan, varom i 3 kap. 23 § vattenlagen förmäles, anhänggöras hos den allmänna underrätt, som i 41 § denna lag stadgas.

37 §.

Har genom förrättning eller dom enligt denna lag bestämts, att arbete med byggande eller underhåll av viss vägloft skall utföras av vissa eller samtliga väghållningsskyldiga gemensamt, skall för dylikt fall vad i 32—36 §§ är stadgat i tillämpliga delar lända till efterrättelse.

38 §.

Har genom förrättning eller dom enligt denna lag blivit bestämt angående skyldighet att deltaga i vägs byggande eller underhåll, och varder väghållningsskyldig fastighet delad, skall den ursprungliga fastighetens väghållningsskyldighet övergå å de nybildade fastigheterna.

Utfördes väghållningsarbetet gemensamt för den ursprungliga fastigheten och för annan fastighet, skall arbetet fortfarande utföras gemensamt, och skall av den ursprungliga fastighetens andelstal på var och en av de

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

nybildade fastigheterna anses belöpa så stor del som svarar mot åsatt taxeringsvärde.

Stod den ursprungliga fastigheten efter vägdelning i ansvar för viss väglott, skall efter fastighetens delning väghållningsarbetet beträffande denna väglott utföras gemensamt av dem, som svara för de nybildade fastigheternas väghållningsskyldighet. För sådant fall skall vad i 32—36 §§ är stadgat i tillämpliga delar lända till efter rättelse, och skola de nybildade fastigheternas taxeringsvärden vara bestämmande för skyldighetens fördelning dem emellan.

Därest med tillämpning av de i denna lag eljest stadgade grunder fördelning av den ursprungliga fastighetens väghållningsskyldighet å nybildade fastigheter skulle för en eller flera av de nybildade fastigheterna bliva väsentligen annorlunda än som föranledes av förestående bestämmelser i denna paragraf, må ägare av dylik fastighet ävensom den, som eljest svarar för dylik fastighets väghållningsskyldighet, påkalla förrättning enligt 12 § med dem, som för de nybildade fastigheterna äga föra talan, för bestämmande enligt ovanberörda i denna lag eljest stadgade grunder beträffande envar av dessa fastigheter om och i vad mån de skola vara pliktiga deltaga i den ursprungliga fastighetens väghållningsskyldighet. Vid sådan förrättning må förening mellan sakägarna icke träffas, med mindre den av förrättningsmannen med gode männen, där han av sådana biträdes, prövas överensstämma med sistnämnda grunder. Avskrift av förrättningen rörande handlingar skola av förrättningsmannen inom tid som i 23 § sägs för där avsett ändamål överlämnas till den person, som det jämlikt samma paragraf åligger att hålla övriga handlingar angående vägen i fråga tillgängliga.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

39 §.

Försummar väglottshavare att den tid mark är bar underhålla sin väglott i laggillt skick, och bättrar han ej ofördröjligen efter tillsägelse, må annan väglottshavare hålla syn genom två ojäviga män, av vilka den ene skall vara lands- eller stadsfiskal, nämndeman, ledamot i ägodelningsrätt eller god man vid lantmäteri- eller mättningsförrättningar. Var der vid synen, till vilken den försumlige i god tid kallas, bristen vitsordad, förelägge synemännen honom viss tid, ej kortare än åtta dagar, inom vilken han skall hava botat bristen, vid äventyr att densamma eljest må avhjälpas av den som påkallat synen. Denne låte efter utgången av sagda tid, till utrönande av huruvida vid synen befunda brister blivit avhjälpda, anställa efterbesiktning i enahanda ordning som om syn stadgas; dock vare sådan besiktning icke behöfvig, därest den försumlige avlämnat skriftligt erkännande, att åtgärd för bristens avhjälpande ej vidtagits. Därefter njute den som fordrar rättelse utmätning hos den försumlige ej mindre för kostnaden för synen och, där efterbesiktning varit behöfvig, för sådan besiktning än även för det belopp, vartill det eftersatta arbetet av synemännen uppskattats, samt vare pliktig att därefter ofördröjligen ombesörja detta arbetes utförande. Nöjes ej den andre däråt, instämme sitt klander till domstol inom tre månader efter utmätningen eller vare sin talan kvitt.

Den som fordrar rättelse äge ock, därest väglott ej ofördröjligen efter tillsägelse bättras, själv bota befintlig brist och njute sedan av den försumlige betalning för vad väglottens försättande i laggillt skick visas skäligen hava kostat.

Vad i andra stycket stadgas skall äga motsvarande tillämpning i avseende å vinterväghållningen.

40 §.

Vilja för övervakande av delad vägs underhåll väglottshavarna förena sig att anställa särskild tillsyningsman, stånde dem fritt.

Äro väglottshavarna flera än fem, skall tillsyningsman utses, där någon av väglottshavarna det fordrar. Bliva de ej om valet ense, skall länsstyrelsen på anmälan utse tillsyningsman; bestämme ock, där så påkallas, vad arvode bör tillkomma honom och huru det bör mellan väglottshavarna till utgörande fördelas, allt efter ty skäligt prövas.

Tillsyningsman entledigas av väglottshavarna, såvida de därom äro ense. I annat fall må frågan av en var underställas prövning av länsstyrelsen, som förordnar efter omständigheterna.

Där till följd av vad sålunda är stadgat tillsyn å vägs underhåll utövas av särskild person, skall vad i fråga om åtgärder mot försumlig väglottshavare enligt 39 § gäller om annan väglottshavare i stället äga tillämpning å tillsyningsmannen.

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

41 §.

Mål, som i denna lag avses, skall upptagas vid allmän underrätt i den ort, där vägen varom fråga är eller största delen därav är belägen.

I avseende å länsstyrelses behörighet i frågor enligt denna lag skall vad nu är sagt äga motsvarande tillämpning.

42 §.

Över länsstyrelses beslut i frågor, som i 14, 32, 34, 37, 38 och 40 §§ avses, må klagan hos Konungen i vederbörande statsdepartement föras i den ordning, som för ekonomimål i allmänhet är stadgad.

43 §.

Vad i denna lag stadgas angående fastighet gälle ock i tillämpliga delar beträffande gruva, bergverk, vattenverk, fabrik eller med fabrik jämförlig inrättning, ändå att sådan egendom icke är att till fast egendom hänföra.

44 §.

Om byggande av väg i anledning av laga skifte så ock om rätt till väg för gruva och vattenverk är särskilt stadgat.

45 §.

Denna lag skall beträffande stad eller samhälle å landet, där den för städerna gällande ordning för bebyggande skall iakttagas, ej äga tillämpning såvitt angår stadens eller samhällets till bebyggande planlagda område.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1927, vilken dag lagen den 5 juli 1907 (nr 48) om enskilda vägar på landet skall upphöra att gälla; dock att fråga, för vars prövning förrättning enligt sistnämnda lag blivit före den 1 januari 1927 påkallad, skall handläggas och bedömas enligt den äldre lagen.

Har med stöd av lagen den 5 juli 1907 genom förrättning eller dom blivit bestämt, att väg skall byggas eller underhållas av två eller flera egendomar, skall för dylikt fall vad i den nya lagen är stadgat om sådan rätt, som avses i 10 §, äga motsvarande tillämpning. Därest i fall som nyss sagts väghållningsskyldig fastighet efter den nya lagens ikraftträdande delas eller sådan delning dessförinnan ägt rum utan att bestämmelser om väghållningsskyldighetens fördelning mellan de nybildade fastigheterna träffats, skall jämväl vad i den nya lagen i sistnämnda hänseende stadgas äga motsvarande tillämpning.

Vad i 30 § stadgas om förening, som rörande underhåll av väg å landet träffas efter det den nya lagen trätt i kraft, skall gälla jämväl i fråga om dylik förening ingången dessförinnan efter den 1 januari 1908.

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

Var å landet den 1 januari 1908 eller är i stad den 1 januari 1927 skyldigheten att underhålla väg genom dom eller eljest mellan två eller flera egendomar fördelad, göres i fråga om fördelningens giltighet ej genom den nya lagen ändring; dock må beträffande sådan väg, ändå att ändrade förhållanden, som i 31 § avses, icke inträtt, en var sakägare i enlighet med denna lag påkalla ny fördelning, såvitt angår väg i stad likväl först sedan tio år förflutit från lagens ikraftträdande; och skall därvid den äldre fördelningen upphöra att gälla, när den nya vunnit laga kraft.

Är vid den nya lagens ikraftträdande genom dom eller eljest bestämt, att väg skall byggas eller underhållas av två eller flera egendomar efter vägdelning, skall, även i andra fall än i tredje och fjärde styckena samt i 31 § sägs, en var sakägare äga påkalla förrättning enligt 12 § för prövning av frågan huruvida väghållningsarbetet skall fortfarande verkställas i enahanda ordning eller utföras gemensamt i enlighet med därom i den nya lagen givna stadganden.

Har före ikraftträdandet av denna lag skyldigheten att underhålla väg blivit mellan två eller flera egendomar fördelad, skall med avseende å dylik fördelning vad i 39—42 §§ är stadgat äga motsvarande tillämpning, dock att, där syn enligt 29 § i lagen den 5 juli 1907 ägt rum, vad i samma lag stadgas om rätt att efter sådan syn erhålla utmätning fortfarande skall lända till efterrättelse.

2) att de i ämnet väckta motionerna, i den mån de ej kunna anses besvarade genom utskottets hemställan under 1) här ovan, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 17 maj 1926.

På jordbruksutskottets vägnar:

O. NILSSON.

Vid detta ärendes slutbehandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Hellström, Sederholm, Norin, Boberg, Lundell, Andersson* i Fältenborg, *Andersson* i Arbrå och *Luterkort* samt

från andra kammaren: herrar *Nilsson* i Tånga, *Johansson* i Uppmälby, *Carlström, Uddenberg* i Karlskoga, *Hedlund* i Häste, *Björk, Johanson* i Hallagården och *Månsson* i Erlandsro.